

A japán dömping

Az úgynevezett japán dömping először 1933 elején jelentkezett a nemzetközi áru piacon nagyobb mértékben. Azóta közgazdaságai körökben állandóan napirenden van a japán dömping kérdése.

A dömping szó először a múlt évtized második felében vált közkeletűvé, amikor — mint ismeretes — Szovjetország hatalmas mennyiségű elsőrendű búzát bocsájtott áruba az európai piacokon mélyen az előállítási áron alul. A szovjet ezt elsősorban politikai célzattal tette. Az volt a szándéka, hogy a kapitalista országokat az ár letörésével meggyengítse, megingassa a gazdasági alapépítményüket, amely az egész társadalmi rend gerince.

Az orosz dömping kétségkívül hozzájárult a súlyos mezőgazdasági válsághoz, amely kiindulópontja volt az általános gazdasági krízisnek. A japán dömping iparcikket dob az európai piacra rendkívül olcsón és nagy mennyiségben, tehát elsősorban az ipart érinti, amelyet a mezőgazdasági válság közvetve már úgyis annyira megtépázott.

Az, amit a japánok olcsó és nagymennyiségű iparcikk árúsításával Európában és Amerikában cselekszenek, *tulajdonképpen nem is dömping, mert ezzel a szóval azt az eladási módot jelezzük, amikor a gyáros a konkurrencia letörése, vagy bármily egyéb célzattal az előállítási áron alul adja el iparcikkait.* Viszont a japánok nem az előállítási áron alul adják el gyártmányaikat, mert legalább is a nagyiparosok jól keresnek az úgynevezett dömpingen. De azért csak az egyszerűség kedvéért használjuk továbbra is a „dömping” szót.

Sokszor és sokan próbálták már magyarázni a japán „dömping” okát. A legnépszerűbb és egyúttal talán a legfelületesebb magyarázat holmi újszerű ipari „sárga veszedelemről” beszél, amely öntudatosan és — vérszomjasan küzd a fehérek anyagi és gazdasági kultúrája ellen, hogy azt igájába hajtja.

~ Lehet hogy Japán egyes fiatalabb korosztályú, hódítóvágyú elemeiben lappang ilyesmi ábránd azonban a félelmetessé vált dömping teljesen más okból zúdul az európai és amerikai piacokra.

Az ok nagyon egyszerű és *természetes.* A japán gyárosoknak megvan az a lehetőségük, hogy rendkívül olcsón termeljenek rengeteg árut, tehát a gyáripár legtermészetesebb elvei szerint élnek ezzel az alkalommal. Az óriási mennyiségű árut pedig „*az olcsóbban adj, több kel el*” legegyszerűbb kereskedelmi elv alapján árúsítják szerte a világon rendkívül olcsó áron.

Az ok tehát az, hogy a japán gyárosoknak *lehetőségük* van a rendkívül olcsó gyártásra. A *lehetőséget* pedig Japán *különleges földrajzi helyzete, történelmi fejlődése és műveltségi viszonyai* idézték elő.

Azt, hogy a japán árút külföldön nem az előállítási áron és a szállítási díjon alul, tehát nem veszteséggel adják el, a legjobban bizonyítja az, hogy a japán gyárosok az elmúlt gazdasági év végén is szép nyereséget mutathattak fel. A legtöbb japán ipari részvénytársaság az idén 6-7 százalékos osztalékot fizetett részvényeseinek, ami pedig a mai viszonyok között szép üzleti eredmény. Sőt egy pamutgyár az idén 25 százalék osztalékot fizetett.

Japán a múlt év közepén inflációs pénzpolitikát folytatott. A japánok pénze, a *jen* elértéktelenedett. A pénzértéktelenedés némileg fellendítette a kereskedelmet, mert mindenki igyekezett megszabadulni a süllyedő japán valutától és így a pénz forgott. De az értéktelenedés kárára is vált az országnak, mert az olcsó jennel nehezen tudták megfizetni a változatos árú, külföldi pamut, olaj, szén és vasérc nyersanyagokat. Nyersanyagban Japán szűkölködik, ezért nagy behozatalra szorul. Emiatt az utóbbi években állandóan passzív volt a külkereskedelmi mérleg. Természetesen amióta a dömping tart, már hatalmasan feljavult a mérleg.

Japán az infláció miatt aránylag drágán vásárolta a nyersanyagot, tehát sem az infláció, sem olcsó nyersanyag nem oka a dömping lehetőségének. Az ok a következőkben található:

Először is Japán világrészek határán fekszik, hatalmas, fejletlen iparu birodalmak összekötő kapcsa. Úgy Amerika mint az európai ipari államok nagyon távol vannak tőle, tehát Kína, Mandzsúria, és India, valamint a környező hatalmas csendesóceáni szigetek fogyasztópiacain Európával és Amerikával szemben kedvezőbb helyzetben van. Földrajzi helyzetük kedvező adottságait ügyesen tudják kihasználni. Így pl. Indiában olcsó, Amerikában pedig drága finom pamutnyersanyagot vásárolnak és azt úgy keverik a szövésnél, hogy a szövet aránylag jó és olcsó is legyen.

Nagyon fontos körülmény az, hogy Japán mint a régi *patriarchális alapokon nyugvó ország lett ipari állammá*. A legmodernebb gyárak vezetésében éppen úgy érvényesül a régi patriarchális szellem, mint a tudatlan munkástömegek között. Jellemző erre hogy a kivitelre dolgozó japán nagyipar 75 százaléka két-három egymással szoros kapcsolatban lévő család kezében van. *Ez különleges családi kartell jelent és ennek a hatalmas tökeközpontosításnak tudható be, hogy a japán kivitel irányítása egységes*. A patriarchális kartell a legmodernebb tervgazdaság szerint irányítja a gyártást és a kivitelt. A családi kartell minden elérhető tőkét megmozgat a gyártás és a kivitel fejlesztésére. Általában igen aktív sőt sokszor egyenesen harcias üzleti szellemmel renbelkezik. A japán katonai hódító szellem, amely az utóbbi időben annyi letagadhatatlan sikert aratott, erősen hatott az iparra és kereskedelemre is.

Egyébként a japán nagyiparosok — mint a Bata is, aki hasonló

elvek szerint fejlesztette, ki üzemét — azt vallják, hogy a dömpinggel a nyomorgó nagytömegek érdekeit szolgálják.

Aminek a japán ipar eddig elért hatalmas eredményeit köszönheti, az a japán munkás ősi patriarchális szelleme és nagy igénytelensége. A japán családban az az ősi elv érvényesül, hogy *a fiatalok kötelesek az öregek helyett is dolgozni*. Ezt a japán gyárosok alaposan kihasználják. Elsősorban a pamut és selyemszövőipar, amelynek készítményeit az egész világon ismerik. Ezek a gyárak tulnyomórészen 15-20 éves lányokkal dolgoztatnak. A japán nép nagyon szapora. Az ősi patriarchális szabály szerint a szülők apró gyermekeiket nagy gondnal és szeretettel nevelik, tanítják őket, minden praktikus dolgra, de tizenöt éves korukban okvetlenül munkába adják őket, elsősorban a gyárakba, mert a gyermekek kötelesek dolgozni a szülők, az öregek helyett. A gyárak így állandóan újabb és újabb munkaerőhöz jutnak. A nagyiparosok ügynökökkel is csődítik a japán „gésákat” a gyártelepekre és ott valóságos kaszárnyákban helyezik el őket. A lányok általában csak 25 éves korukig dolgoznak a gyárban. Ez allatt az idő allatt a gyárvállalat erkölcsi felügyelete allatt is vannak. Nyolc-tízévi munkájukkal megkeresnek annyit, amennyi szegényes hozományukra elég és akkor mennek vissza a falujukba. Nem maradnak továbbra is a gyárban és nem kérik jobb fizetést, hanem baza térnek, hogy otthon férjhez menjenek és folytassák ősök életét, újabb és újabb friss emberanyagot szállítsanak a gyáraknak.

Ezek a faluról a gyárakba betóduló lányok rendkívül alacsony bérért dolgoznak, ami az elmondottak után elképzelhető. Bérjavításról szó sem eshet, hiszen a lányok úgylis csak átmentileg dolgoznak a gyárban,

De nemcsak fiatal lányokkal, hanem teljesen fiatal, fiúkkal is dolgoztat a japán nagyipar. Erre vonatkozólag szemléltetőül álljon itt a következő kis kimutatás: 1931-ben a kétmillió legjobban fizetett japán munkás közül 960.000 fiatal lány volt, 180.000 fiú és csak 840.000 felnőtt férfi. A lányok átlag jugoszláv valutára átszámítva 12 dinárt, a gyermekek pedig 10 dinárnál kevesebbet kaptak naponként.

Ez a kétmillió munkás azonban a japán gyáripari munkások elitjének nevezhető, Mert az egész japán gyáripar 1.736.000 munkást foglalkoztat, amelyek helyzetéről és életéről nincs hivatalos kimutatás. Általában Japánban nem található semmiféle átfogó kimutatás a munkások szociális helyzetéről, munkaviszonyairól stb.

A női és gyermekmunkások alkalmazásán kívül a paraszt férfi-munkások óriási arányú dolgoztatása adja meg a japán dömping alapját.

A japán parasztság széles rétegeiben a nagy nyomor ellenére is egyelőre *békés nyugalom ömlik el*, ami szintén egyik kihatása a még fenálló patriarchális társadalmi berendezkedésnek. A földművesek és a munkások hozzá is bizonyosfokú általános naivitás uralkodik, amely megnyugvásra, békés türesre erősen hajlamossá teszi a

népet. Amellett földművesek között nagy a nyomor. A földművesnyomor Japánnak jelenleg legfontosabb belügyi kérdése. A föld főterméke a rizs, amelynek az ára azonban a külföldi rizs szabad behozatala folytán katasztrófálisan esett, úgyhogy a földműves állandóan veszteség mellett dolgozik. A rendkívül olcsó rizs lehetővé teszi, hogy a japán gyári munkások elenyésző csekély keresetből is megéljenek. Japánban nemcsak a rizs, hanem minden más éleletszükséglet is hallatlanul olcsó és ezért van az, hogy a gyári munkásság nem zúgolódik az európaiaknak nevetséges kicsinynek tekinthető bérek miatt. Az ottani olcsóságban az alacsony munkabérek mellett is megél a munkás. Viszont az egész olcsóság a földmunkás bőrére megy, *aki folyton veszteséggel dolgozza meg a földjét, hogy a gyári munkásnak és általában a városnak olcsó rizst szállíthasson.* A földművesnyomorra jellemző, hogy a parasztadosságok összege ötmilliárd jen.

Egyelőre ezért nincs nagyobb baj a rizs alacsony ára miatt, mert a városi lakosság olcsón való táplálásába belebukott földművest felfogadja maga a gyár, hogy éppen a rizs olcsósága miatt lehetővé vált alacsony bérek mellett dolgoztassa.

A japán gyáripar az utóbbi tíz év alatt óriási mértékben fejlődött, úgyhogy állandóan munkáshiánnyal küzdött. Nagyon kevés volt a munkás és ezt a kérdést úgy oldották meg, hogy a *falvakról toborozták a munkásokat.* A toborzás hatalmas arányban folyt. Két évvel ezelőtt több mint húszezer ügynök járt állandóan a japán falvakban és a földműveseket a városokba gyári munkára szőlítették. Ma még mindig az ügynökök ezrei agítálnak a falvakban a gyárba való belépés mellett. Ezzel a falu tönkrementjeit és munkanélkülieit magához szipantja a gyáripar, amellyel megakadályozza a földművesnyomor okozta elkeseredés kirobbanását.

A japán munkásság ma a legalacsonyabb bérek mellett is nyugodt. Az utóbbi években alig jelentkezett jelentősebb munkásmozgalmak a bérek feljavítására, sztrájk aránylag kevés volt. A szélsőséges marxista elméletek majdnem teljesen ismeretlenek a nagytömegeknél, csupán az intelligensebb munkásrétegek között terjedtek el.

A japán gyárak mind a legmodernebb gépekkel dolgoznak, viszont — mint már kifejtettük — munkásaik még mindig az ősi japán hagyományok szellemében élnek. Ez adja meg a japán dömping nagy erejét. Egyedül a nehézipar működik európai és amerikai mintára. Ott dolgoznak a legértelmesebb munkások, akik a legmagasabb fizetést is kapják. A munkanap 8-10 óra és a napszám 60 dinár. Érdekes, hogy a gazdasági válság a legjobban éppen ezeket a gyárakat sújtotta és ott jelentkeztek a legkomolyabb munkásmozgalmak is. Most azonban a gyárak teljes üzemben vannak, mert hadianyagot készítenek. . .

Jelenleg tehát Japánban az a helyzet, hogy a város iparosítja a falut. *Míg ez a folyamat végbemegy, nincs baj; a világpiacokat akadálytalanul eláraszthatja az olcsó japán árú.* Azonban ennek a folyamat-

nak egyszer okvetlenül vége lesz, minthogy a parasztból lett gyári munkások is előbb — utóbb a viszonyok kényszerítő hatása alatt kivetkőznek a patriarchális szellemből és mindjobban előtérbe lépnek Japánban is a modern szociális problémák. Emelkedik majd a japán munkás értelmi színvonala és ezzel együtt megnövekszik az igénye is. A gyermekmunkások kihasználása sem folyhat a végletekig. Arról nem is szólva, hogy a mai, nagyarányú munkás-töborzás is egyszer majd munkástúlprodukciónak okoz, aminek nyomán fellép a munkanélküliség. És végül: a földműves sem bírja sokáig elviselni a rizsertékesítésénél előálló veszteséget. Japánban 27 millió földműves él, szemben a 10 millió gyári ipari munkással. A japán kormány nagy gondot fordít a földműveskérdés megoldására, de ez nehezen megy.

A japán dömping tehát egyáltalán nem nyugszik biztos alapokon.

Tótf Bagl István

Az új zenei irány

Mikor a „ma” zenéjét halljuk, sokszor megdöbbenünk annak újszerűségétől és életteli teli realizisztikus ábrázolásától. Nehéz volna így most megállapítani ennek az új zenei iránynak jó, vagy rossz oldalait. Mi, mint kortársak, elfogultan nézzük mindezt. Befolyásolnak talán egészen egyéni vélemények és végeredményben a célt, a kiforrott irányt, az új korszakot el sem értük.

Bennünk megvan a múlt maradéka. Nehéz ettől az árnyékszerű kísértőtől megszabadulni. Eltérni a megszokott évszázados formától, áttérni egy új vágányra ma az irodalomban is nagy merészség, hát még a zenében, ahol a hallóérzékünk mintha már csakis arra a megszokott hangcsoportra és annak összekapcsolására volna berendezve. Kis százaléka az embereknek talán azonnal asszimilálódik, vagy legalább is részben. A fülnek előbb meg kell szoknia ezeket az új hangokat, hogy azután célját elérje és élvezetet nyújtson.

Több mint két évszázada már, hogy a klasszikus forma létrejött. Scarlatti a zongora-, Corelli a hegedűstílust alkotta meg s megvetette a kamarazene alapjait. Ezt azután a nagy mesterek, Haydn, Mozart és Beethoven szentesítették. Ez már szinte belénkidegződött. A szabályok változatlanok maradtak: minden zenei műnek azok szerint kellett igazodnia. A formáról, a külalakról talán még lehetett letérni, de az összhangzat szabályairól szinte lehetetlen volt. A zenei szép csak az volt, ami ilyen alapokon épült. A jóízűség fül mást nem fogadott be.

Mikor a múlt század elején megjelentek az első „modernisták”, a közönség nem értette meg őket. Hidegen fogadták, kigúnyolták, kifütyülték az új irány híveit. Gondoljunk Wagnerre, Lisztre és a